

**BIOTECHNOLOGIE
A GENOVÉ
INŽENÝRSTVÍ
ROSTLIN (BAGIR)**

MB130P19I

Zdeněk OPATRŇÝ a kolektiv
katedra fyziologie rostlin
Přirodovědecká fakulta UK Praha

BIOTECHNOLOGIE a genové inženýrství rostlin (BAGIR)

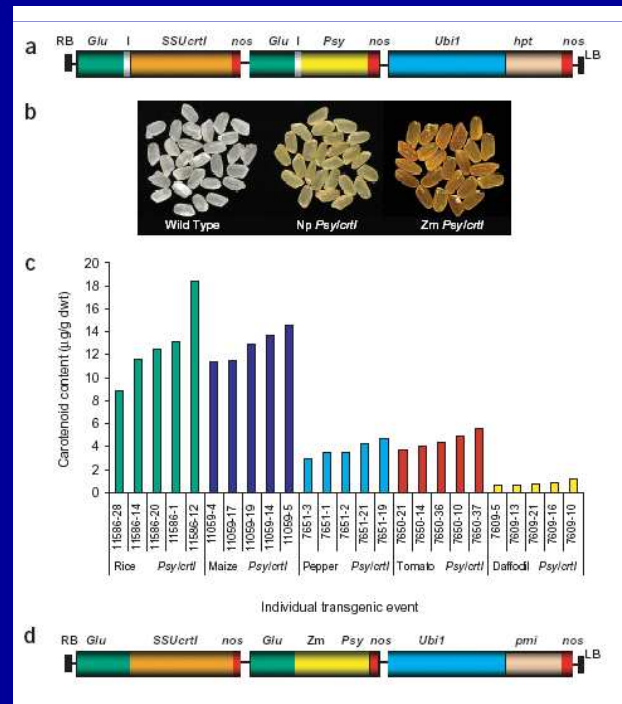
Zdeněk OPATRNÝ a kolektiv

katedra fyziologie rostlin

Přírodovědecká fakulta UK Praha

Zimní semestr
2008

Účel přednášky:

navázat na základní teoretické předměty typu „genetika, genové inženýrství“, dokumentovat obrovský rozvoj aplikace geneticky modifikovaných rostlinných buněk i organismů

-jako výzkumných nástrojů a modelů

-jako zdrojů potravin, surovin, léčiv, energie

ve světě i v tomto státě

V podání unikátního souboru odborníků z univerzit, AV, privátních institucí i ministerstva zemědělství ...**viz podrobný sylabus na SISu !!!**

INTERAKTIVNÍ PRESENTACE

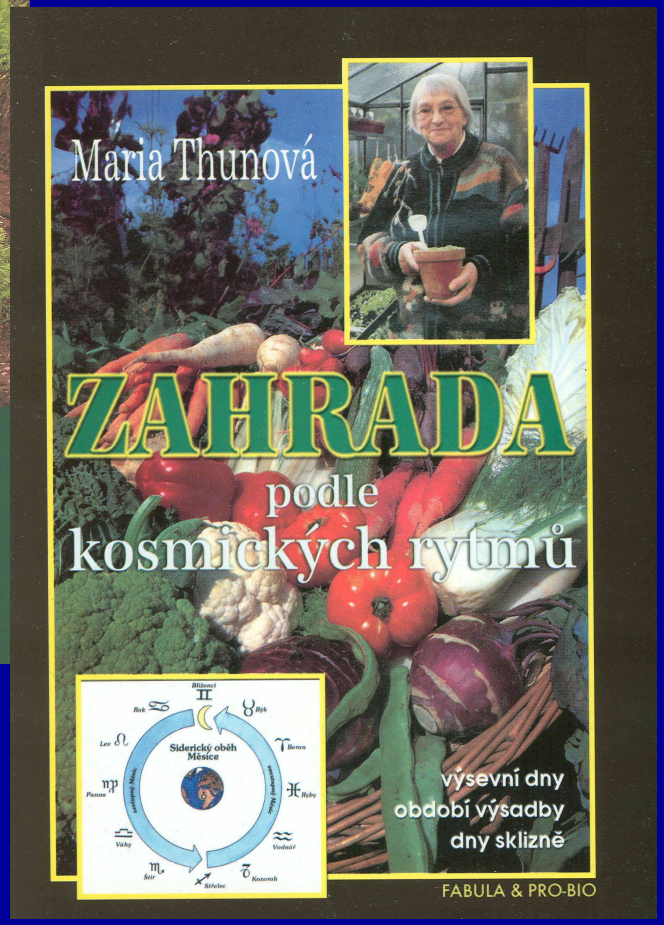
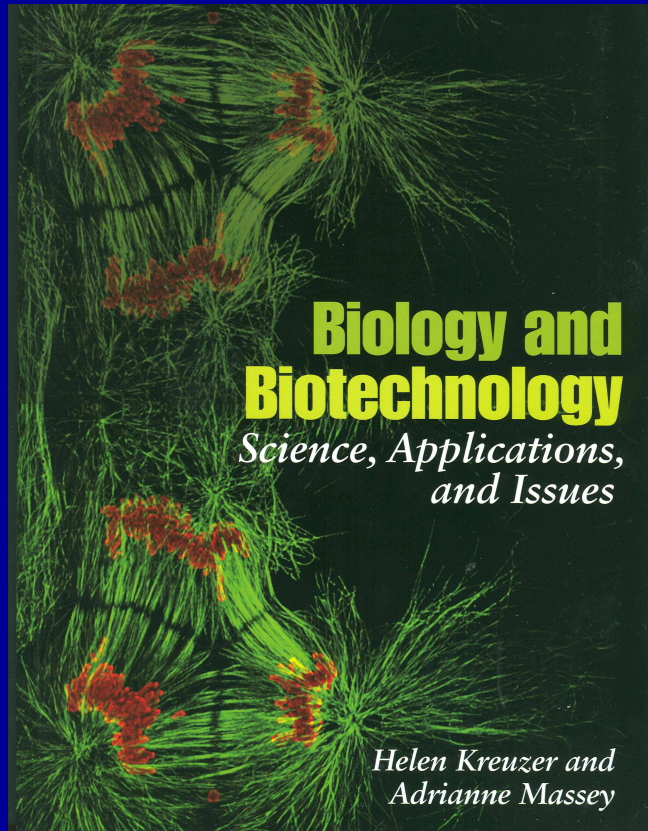
vědecky, ekonomicky i ekologicky
citlivé problematiky ,

provázené v obecném povědomí mnoha
nepravdami, mýty, obavami i nesmysly

s využitím mnohaletých zkušeností z diskusí

s odborníky i oponenty z nevládních organizací
i poznatků vlastní experimentální práce

Věř, ale komu věřit, měř :

konfrontace současné vědy a „mýtů“

Základní šlechtitelské techniky:

- * neuvědomělý/cílený výběr (selekce) nahodilých odchylek (spontánních mutací)

- * křížení (hybridizace)...blízké, vzdálené

používá se od dob prvých primitivních zemědělců
nic z toho není „přirozené“

- * záměrná mutageneze a následná selekce
žádaných odchylek

- * cílený přenos genů - tranzgenóze...GMO

Smrtelný hřích již
Před 10 000 lety?

Asyrské božstvo přenáší
pyl z váčku na samičí
květenství datlové palmy

Symbolika plodnosti
ALE i zřejmě první
cílené křížení kulturních
rostlin (kněží)

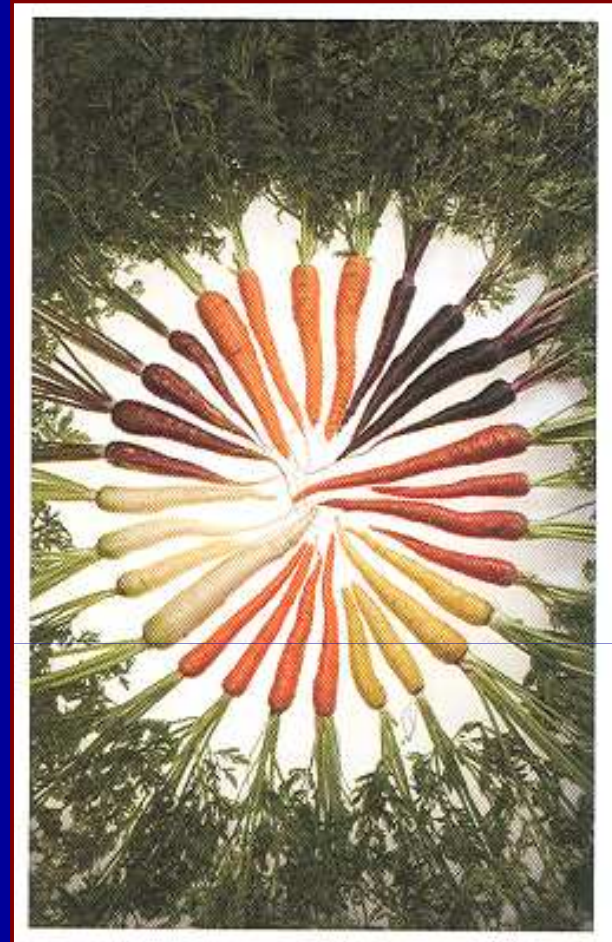
standardní
hybridizační techniky
již DNES

NESTAČÍ

Konvenční křížení + genové mapování :
syntéza karotenoidů u mrkve
je kodována až 20 různými geny
„rainbow of colors“

Genetic modification through breeding. Using modern plant-breeding techniques, USDA scientists have produced carrot varieties in a range of colors, reflecting varying amounts of the different carotenoid pigments. The National Plant Genome Initiative has helped the breeders determine that 20 different genes are responsible for the rainbow of colors. However, they have not identified the genes or the proteins encoded by the genes. (Photograph by Stephen Ausmus, courtesy of the Agricultural Research Service, USDA.)

To se to kříží u mrkve,
ale co např. **kulturní, sladký, velkoplodý BANÁN**
s genovými zdroji několika klonů !!

Konvenční a vůbec už ne „eko“zemědělství nás neuživí

Počet lidí na světě
se blíží 6,5 mld

2030 .....8.2 mld
2050 .....9.6 mld ?

50 milionů hladoví
850 milionů podvýživa

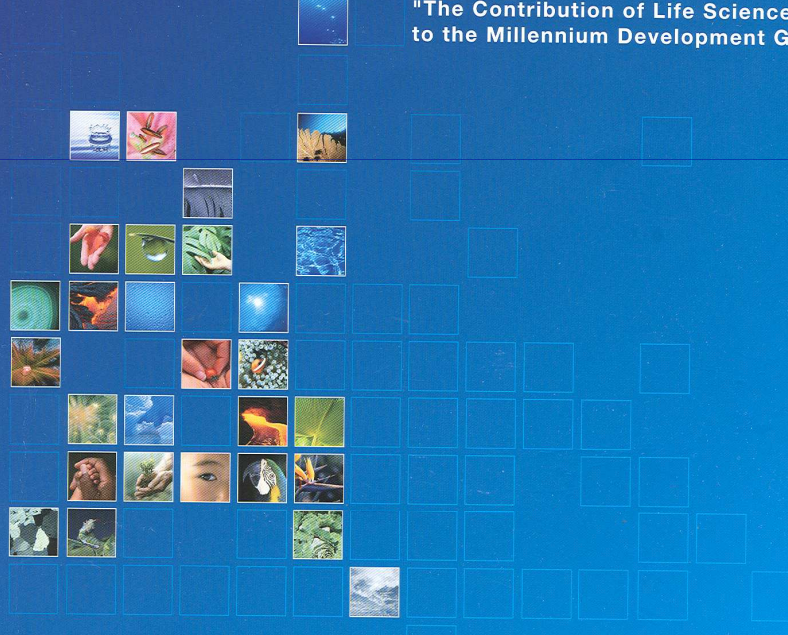
„mal-nutrition“
téměř větší problém
než sám hlad

MARCH 11-14, 2007
LYON INTERNATIONAL
CONVENTION CENTRE

5TH WORLD
LIFE SCIENCES FORUM

PROGRAMME 2007

"The Contribution of Life Sciences
to the Millennium Development Goals"

BIOVISION
THE WORLD
LIFE SCIENCES FORUM

BIOPALIVA:

nutnost, móda, hloupost
nebo ekonomická diverse ?

„konkurovat výrobou
agropaliv produkci potravin
je čin téměř kriminální ..

Martin Kašík:
Energetické toky v
ekosystému
VESMÍR duben 08

JAK vzniká rostlinné GMO ??

Geneticky Modifikovaný Organizmus

obsahuje jeden či více „cizorodých“ genů, vložených do původního genomu nestandardní „parasexuální“ cestou:

- * pomocí „biologického vektoru“ (virus, bakterie)
- * „bezvektorově“ tj. mikrooinjekčně, mikronáboji, elektroporací, máčením aj.

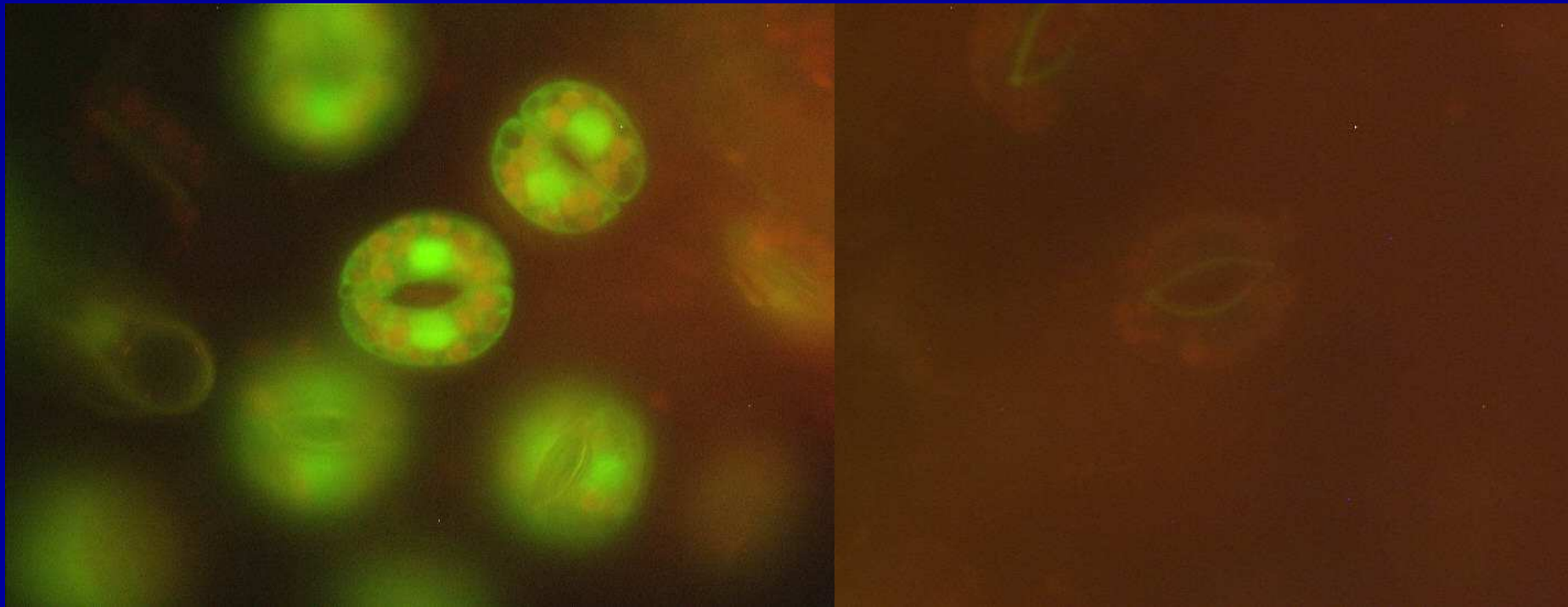
PŘÍJEMCE: buňka nepohlavní či pohlavní

Částicové dělo
particle Gun
(biolistika)

Rostliny bramboru transformované genem pro GFP

svěrací buňky průduchů
transformované   netransformované

zelená fluorescence

Transgenní buněčné suspense

Svítil - nesvítil: kdy, kde, proč
...obecná problematika genového „silencingu“

Jaké jsou současné hlavní praktické cíle přípravy rostlinných GMO ???

* plodiny se zvýšenou odolností vůči
biotickým (patogenům, herbivorům, plevelům.)
a abiotickým stresům (zasolení, sucho, nepříznivá
teplota..)

umožní rozšíření produkčních ploch, snižování
ztrát

* plodiny se „zlepšeným“ obsahem metabolitů -
od vitaminů přes rostlinné „jedlé“ vakciny po
rekombinantní diagnostika a léčiva

* rostliny změněné architektury

Svět hodnotí

10 let
komerčního pěstování
„GM crops“

**HERBICID TOLERANT
INSECT RESISTANT**

velkými i malými
státy i farmáři

**žádné katastrofy
obecný úspěch
značné naděje**

ISAAA
INTERNATIONAL SERVICE
FOR THE ACQUISITION
OF AGRIBIOTECH
APPLICATIONS

ISAAA Briefs

BRIEF 36

GM Crops: The First Ten Years - Global Socio-Economic
and Environmental Impacts

by

Graham Brookes and Peter Barfoot
PG Economics Ltd., UK

GMO plodiny svět a Evropa 2008:

Mili kolegové, zasílám pro informaci v příloze aktuální souhrnnou zprávu o pěstování GM plodin za rok 2007 (pokud jste již tuto informaci sami nezaznamenali na stránkách ISAAA: www.isaaa.org).

Krátce:

- celkové plochy GM plodin vzrostly na 114,3 mil. ha (2006 – 102 mil. ha),
- počet zemí pěstujících GM plodiny se rozšířil o 2 (Chile a Polsko) na celkem 23,
- počet pěstitelů se zvýšil na 12 mil. (2006 – 10,3 mil.), přičemž drtivou většinu (10,9 mil.) tvořili pěstitelé GM bavlny v Číně a Indii,
- na rozloze 21,8 mil. ha se v roce 2007 pěstovaly GM plodiny s kombinovanými znaky (*stacked double and triple traits*).

Další informace naleznete v příloženém souhrnu.

Hezký podvečer!
Marie Čeřovská

Ing. Marie Čeřovská
Odbor rostlinných komodit
Ministerstvo zemědělství ČR
Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Tel.: 221 812 527
Fax: 221 812 951
E-mail: marie.cerovska@mze.cz

114,3 mil. ha
23 zemí
12 mil. pěstitelů

Nejen BT kukuřice, soja či bavlník:

The Challenge - Diamondback Moth

- * škůdce „**diamantová můra**“ je **v Indii** odolná k většině pesticidů, zoufalí farmáři se ilegálně vracejí k DDT

- * náklady na postřik 168 mil US \$ ročně, představují 38% celkových

- * stříkat nutno jednou týdně, celkem 13x

- * celkem 6000 tun ročně insekticidu

KVĚTÁK i ZELÍ v Indii je klíčová součást stravy, zejména pro vegetariány

Field Trials India 2006

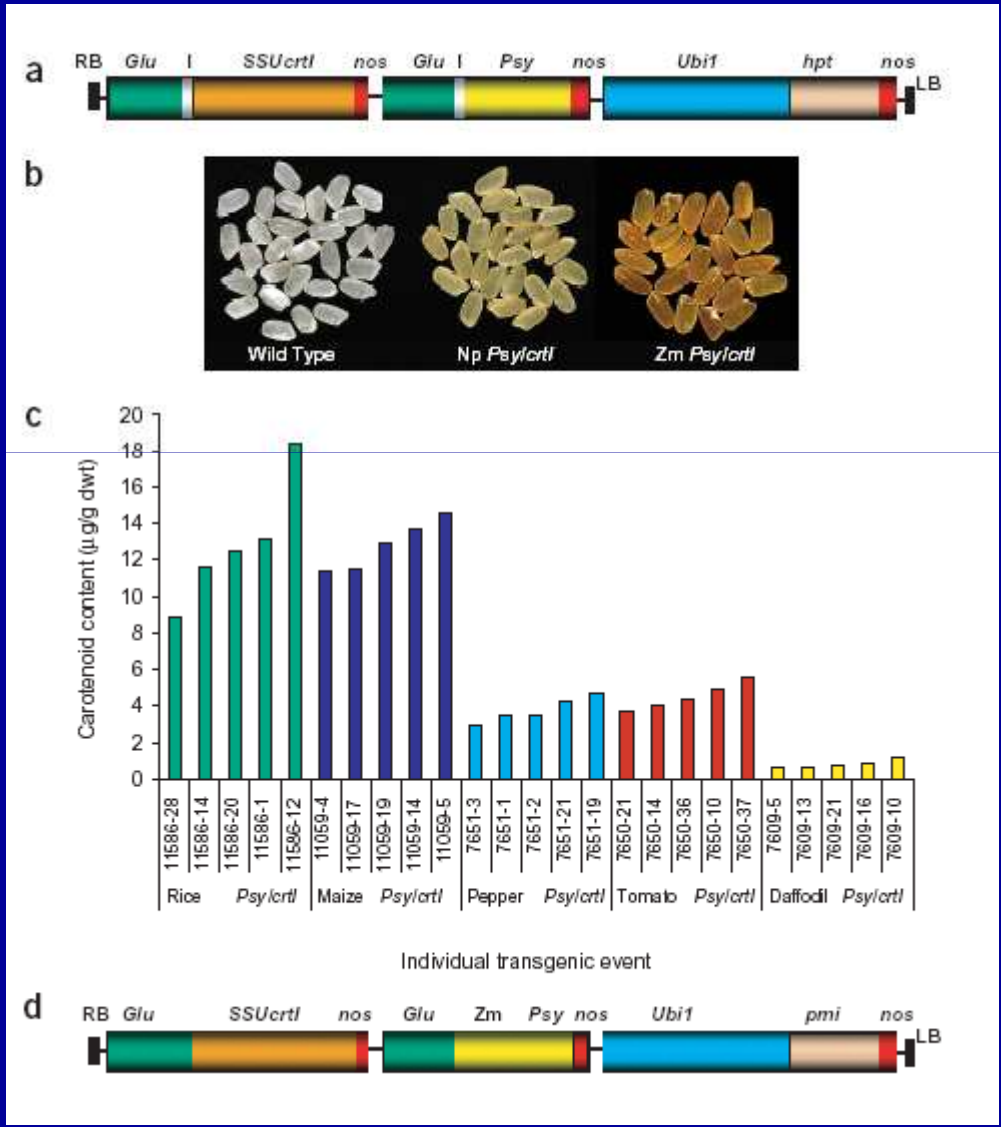
BT zeli a květák

Biofortifikace: zlatá rýže I.POTRYKUSE 2001

Golden Rice 2 ..... SYNGENTA , U.K., 2005

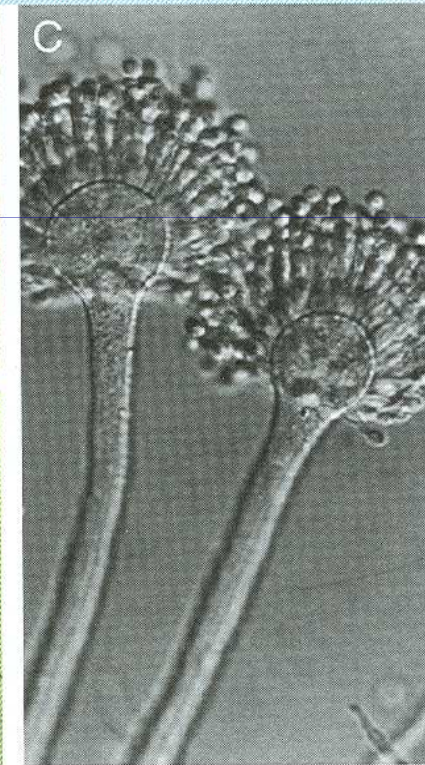
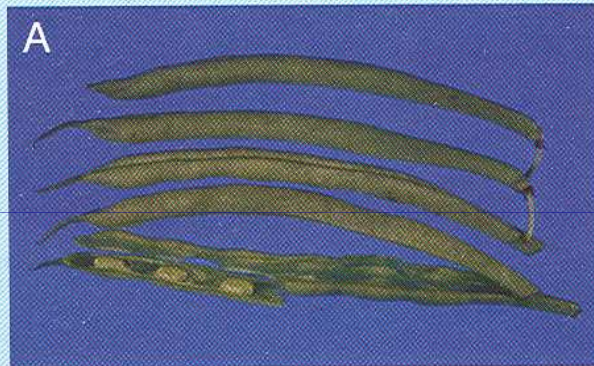
jiný gen pro fytoenesyntázu až 24x vyšší obsah karoténu oproti GR 1 ...kryje více než 50% denní potřeby vitaminu A

GR 2
GR 1
pův. rýže

Gene donors: A: *Phaseolus vulgaris* - ferritin,
B: basmati rice - metallothionein,
C: *Aspergillus fumigatus* - phytase
D: *Narcissus pseudonarcissus* - phytoene synthase + desaturase
E: *Erwinia uredovora* - lycopene beta- cyclase

Images courtesy of Horticulture Department, Texas A&M University (A); Agricultural Research Service, USDA (B); International Union of Microbiological Societies (C); Animal and Plant Health Inspection Service, USDA (D); and Cooperative Extension Service, Oregon State University (E).

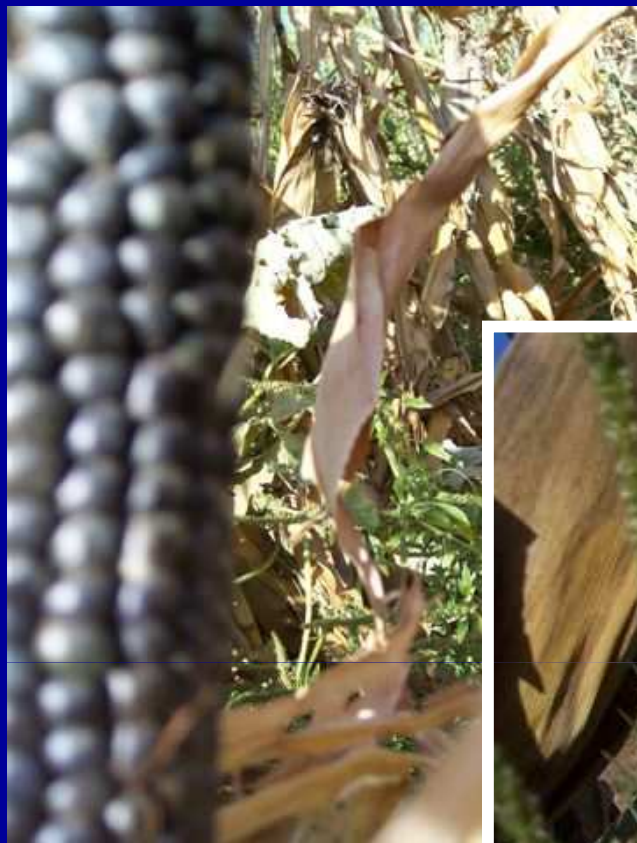

RIZIKA GMO - subjektivní nebo objektivní ?

Klaus Ammann 2005

Šíření transgenního pylu: anthocyan markers

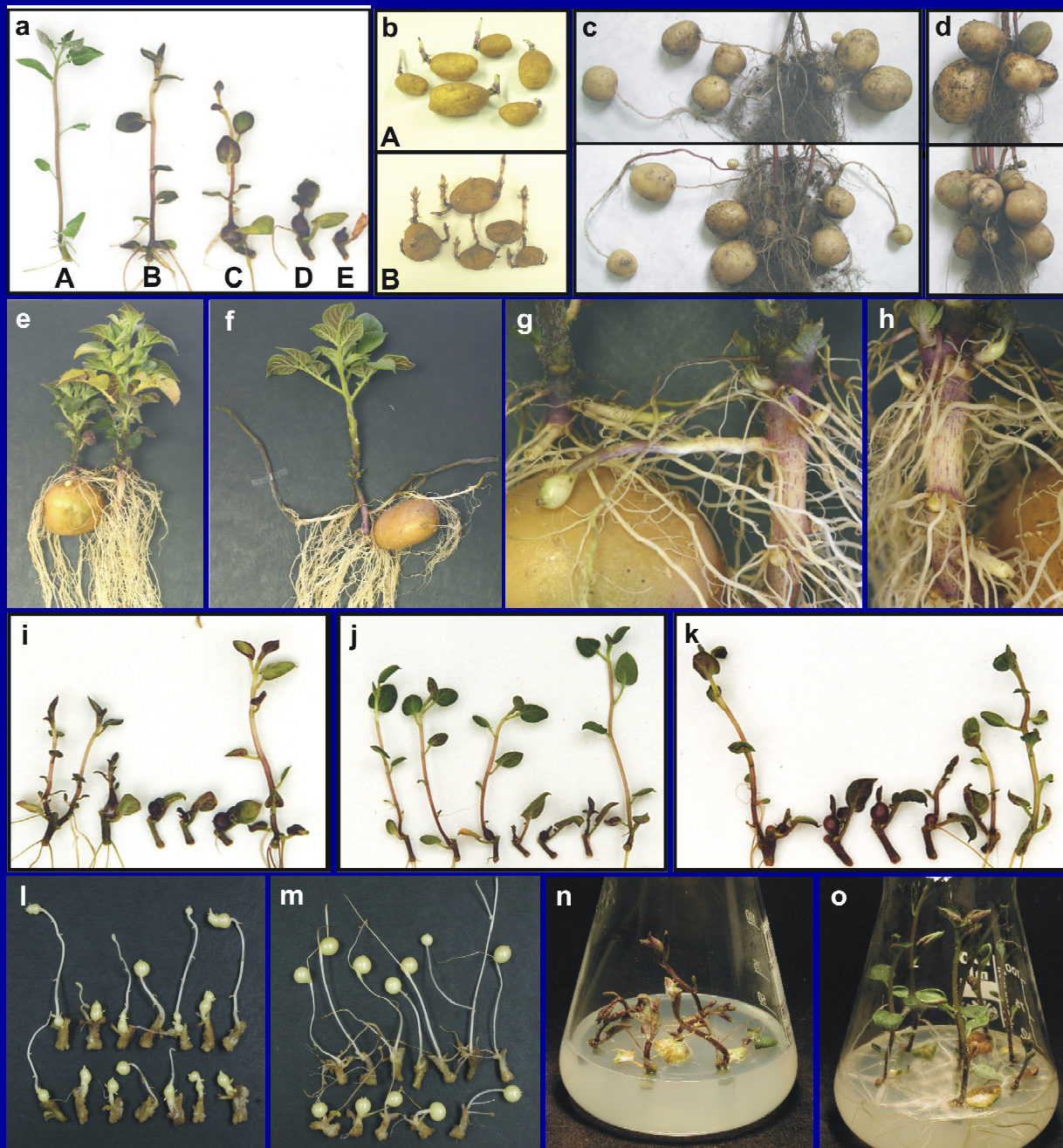
„Buffering“ in U.S.A.

Fred YODER
farmer

Plain City
OHIO
U.S.A.

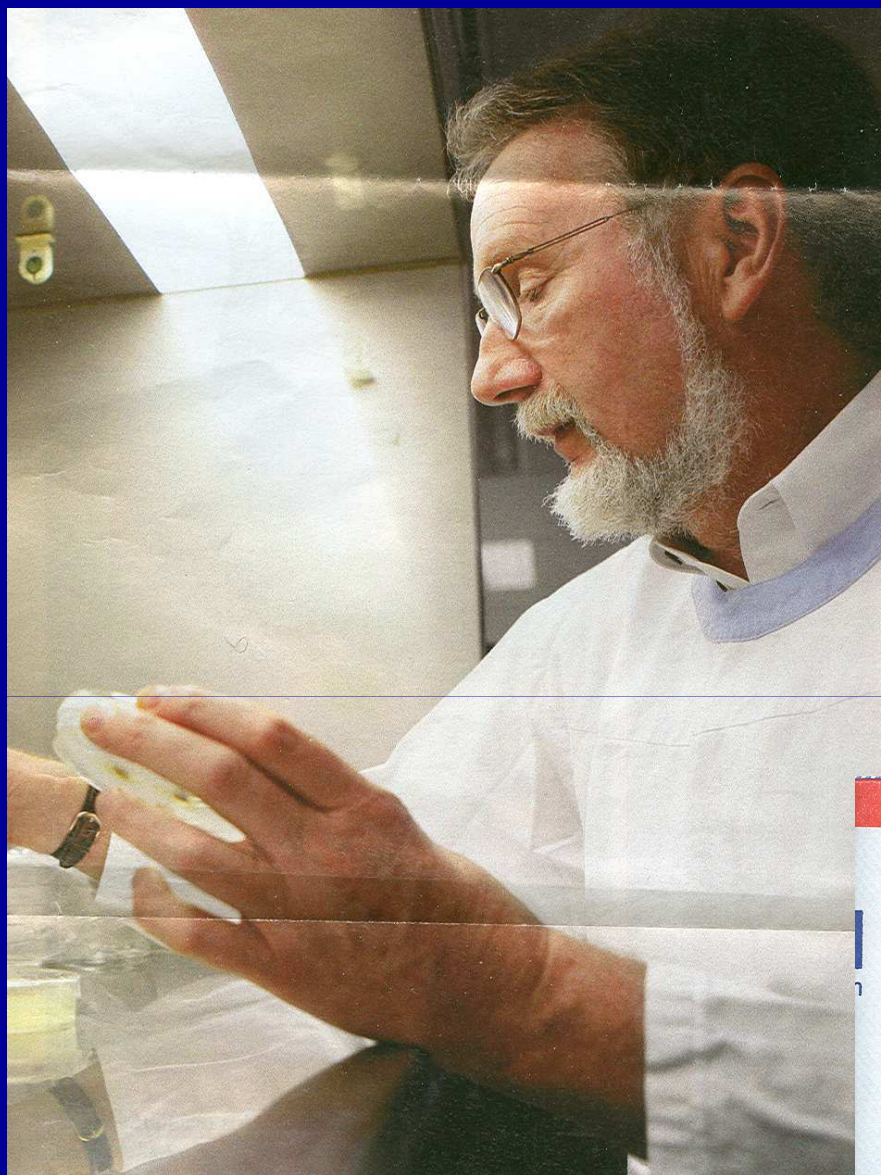
Nečekané
či nechtěné
účinky

TRANSGENÓZE

Supertuberizující
transgenní
brambor:

insertion mutant
D 69 / Lada

Fischer, Lipavská,
Opatrny 2007

seeds of doubt

Story Andrew Perrin

It took 15 years and \$2 million for a gifted Australian scientist to produce the perfect pea – a plant with the potential to make money *and* save the world. But then it all went wrong, raising more questions about the safety of GM science.

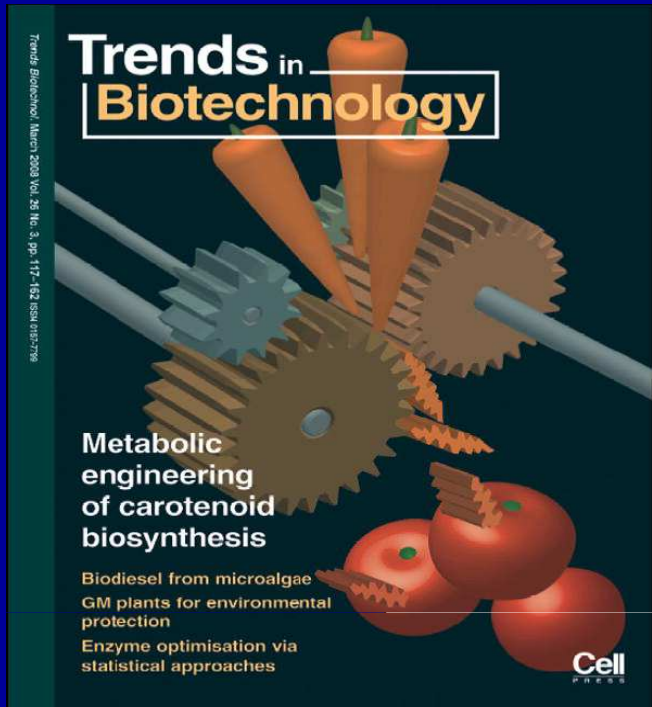
THE COURIER-MAIL

29-30. 4. 2006

Příběh prof. Higinse

(hrách hmyzu odolný, ale zdraví nebezpečný?)

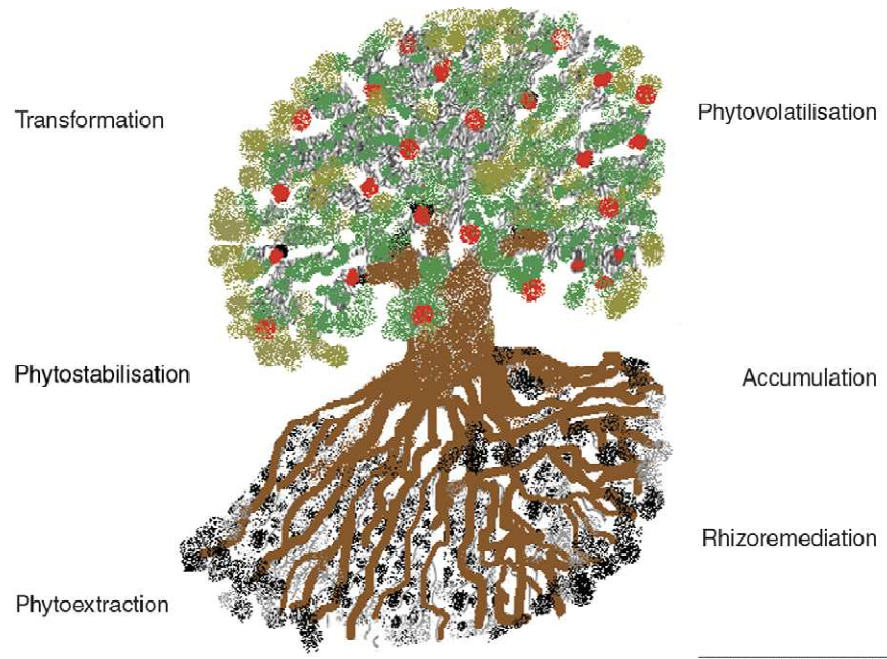
Review

Cell
PRESS

Novel roles for genetically modified plants in environmental protection

Tomas Macek¹, Pavel Kotrba^{1,2}, Ales Svatos^{1,3}, Martina Novakova^{1,2}, Katerina Demnerova² and Martina Mackova^{1,2}

¹ Institute of Organic Chemistry and Biochemistry, Academy of Sciences of the Czech Republic, Flemingovo n. 2, 166 10 Prague, Czech Republic
² Department of Biochemistry and Microbiology, Faculty of Food and Biochemical Technology, Institute of Chemical Technology, Prague, Technicka 3, 166 28 Prague, Czech Republic
³ Present address: Mass Spectrometry Research Group, Max Planck Institute for Chemical Ecology, Hans-Knoell-Str. 8, 07745 Jena, Germany

GMO

a globální oteplování :

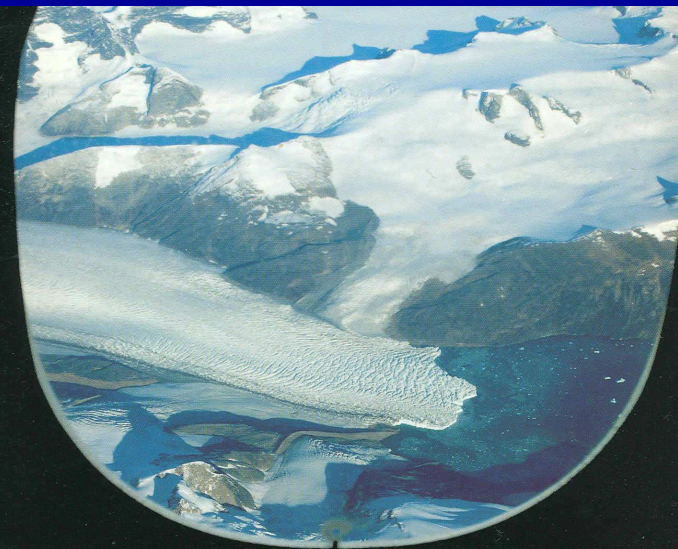
nové problémy ?

rizika nechtěného šíření
invazivních GMO plodin?

nástroj k řešení ?

GMO plodiny tolerantní
ke změnám klimatu

obojí ?

Bjørn Lomborg

ZCHLAĎTE HLAVY!

Skeptický ekolog o globálním oteplování

DOKOŘÁN